

Nr 224

Av herr **Osvald m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts framställning om anslag till Bidrag till den praktiskt vetenskapliga verksamheten å Weibullsholm.*

Under punkt (75) 7, nionde huvudtiteln i årets statsverksproposition, föreslås till Weibullsholms växtförädlingsanstalt ett oförändrat anslag, 210 000 kronor. Med anledning härav och under hänvisning till bifogade tabell, bilaga 1, får vi anföra följande.

Anslag till förädling av åkerbruksväxter utgår i huvudsak till Sveriges utsädesförening i Svalöv och till Weibullsholm. Under budgetåret 1949/50 åtnjöt den förra anstalten ett bidrag om 515 000 kronor, medan Weibullsholm fick 175 000 kronor eller ca $\frac{1}{3}$ (34 %) av anslaget till Utsädesföreningen. Denna proportion hade då varit gällande i ett tjugotal år. Under 1950-talet har emellertid proportionen helt förtryckts (bilaga 1).

Departementschefen föreslår sålunda för budgetåret 1960/61 1 625 000 kronor till Sveriges utsädesförening men oförändrat anslag till Weibullsholm, 210 000 kronor, eller 13,5 % av anslaget till föreningen, varvid hänsyn tagits till det för linlaboratoriet avsedda beloppet. I förhållande till det till Sveriges utsädesförening utgående anslaget har sålunda Weibullsholmsanslaget under en tioårsperiod nu nedbringats till mindre än hälften av vad det förut var. Om man ser det i förhållande till kostnaderna för upprätthållandet av den praktiskt vetenskapliga verksamheten vid Weibullsholm, kan det nu beräknas täcka knappt 18 % av kostnaderna för verksamheten, medan det omedelbart före kriget täckte 45 % därav och under budgetåret 1949/50 33 % av kostnaderna.

Denna genomgripande och för Weibullsholm så allvarliga förändring av den under 1930—1950 hävdvunna relativa fördelningen av anslagen till växtförädlingsverksamheten har åvägabringats främst därigenom att Weibullsholm ej tillerkänts någon kompensation för de automatiska kostnadsökningar som under 1950-talet träffat anstalten, medan dessa för Sveriges utsädesförenings del täckts med statsmedel. Under tidsperioden har vidare frågan om stödet till växtförädlingen varit föremål för utredning och överväganden, vilka ännu icke avslutats. Vi vill därvidlag erinra om följande.

Hösten 1951 beslöt riksdagen att begära en översyn av stödet till växtförädlingen (riksdagens skrivelse 399: 1951). Utredningen tillsattes den 16 oktober 1953 och avgav den 11 november 1955 sitt betänkande, SOU 1956: 4. Detta innehöll ett enhälligt förslag om en effektiv uppräknings av anslaget till Weibullsholm.

Motioner med syfte att bereda Weibullsholm viss kompensation för de automatiska kostnadsökningarna har avgivits 1953, 1954, 1956 och 1957. Jordbruksutskottet föreslog 1954 en mindre höjning, vilket emellertid ej blev riksdagens beslut. År 1955 anförde utskottet i anslutning till sin tillstyrkan om oförändrat anslag:

»Utskottet förutsätter dock därvid, att utredningen slutföres inom sådan tid att därå grundade förslag kan framläggas till 1956 års riksdag.»

Remissbehandlingen av utredningens betänkande avslutades våren 1956 och gav uttryck åt en positiv inställning till de framlagda förslagen.

Departementschefen uttalade emellertid 1957, att anslaget borde uppföras med oförändrat belopp, då det efter remissbehandlingen befunnits, att 1953 års växtförädlingsutrednings förslag borde överarbetas.

Denna översyn verkställdes 1957 och sammanfattades i en departementspromemoria. Denna innehöll förslag om en finansiering av växtförädlingen genom uttagande av licensavgifter på basis av införandet av obligatorisk statlig plombering av allt salufört jordbruksutsäde. Denna promemoria blev under remissförfarandet föremål för stark kritik bl. a. med avseende på den väsentliga och fördyrande utbyggnad av kontrollverksamheten, som skulle bli en följd av dess uppläggning.

Då något förslag i ämnet ej blev avlåtet till 1958 års riksdag, utfördes på uppdrag av W. Weibull AB under 1958 en utredning, vilken i form av en promemoria, benämnd *Förslag till Rättsskydd för Växtförädlingen*, i oktober 1958 överlämnades till statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet. Tankegången i detta förslag bygger på skapandet av ett civilrättsligt skydd för uppdragaren av nya sorter och därmed möjligheten för denne att uttaga avgift av den som deltagar i exploateringen av sorterna. Även denna promemoria utsändes på remiss, men föranledde ej heller den förslag till riksdagen.

Vid behandlingen av frågorna rörande växtförädlingen under 1959 års riksdag anförde departementschefen bl. a.:

Då det såsom även understrukits av 1958 års A-riksdag (JoU 1, p. 81; rskr. 9) är önskvärt att spørsmålet om det framtida statliga stödet åt växtförädlingsanstalterna snarast får sin lösning, är det min avsikt att om möjligt i ett senare sammanhang detta år återkomma till principerna för sagda stöd.

I konsekvens härmed ansåg sig departementschefen ej kunna tillstyrka någon höjning av statsbidraget till Sveriges utsädesförening eller till Weibullsholm. Utskottet underströk det ovan citerade uttalandet (JoU 1, p. 67; rskr. 9), varvid utskottet anförde:

I likhet med föredragande departementschefen vill utskottet framhålla önskvärdheten av att frågorna om det framtida statliga stödet åt växtförädlingsanstalterna samt rörande den resistensbiologiska forsknings- och förädlingsverksamhetens framtida organisation m. m. snarast får sin lös-

ning. Utskottet har därför med tillfredsställelse uppmärksammat departementschefens avsikt att om möjligt i ett senare sammanhang detta år återkomma med förslag i berörda ämnen.

I anslutning till Kungl. Maj:ts proposition nr 138/1959 angående den resistensbiologiska forsknings- och förädlingsverksamhetens organisation erinrade utskottet ånyo om att

»utskottet finner det angeläget att frågan om formerna för det fortsatta statliga stödet åt växtförädlingsanstalterna snarast får sin lösning», (JoU 26; rskr. 261).

Under hösten 1959 har slutligen en kompletterande promemoria uppgjorts inom jordbruksdepartementet.

Trots det utredningsarbete, vilket pågått sedan 1953 och vilket belyst problemställningen från skilda utgångspunkter, har förslag i ämnet ännu ej förelagts riksdagen. Under p. (74) 6 av statsverkspropositionens nionde huvudtitel uttalar departementschefen — under hänvisning till att frågan om de framtida formerna för finansieringen av växtförädlingsverksamheten varit föremål för fortsatta överväganden inom jordbruksdepartementet även vid internationella överläggningar i syfte att söka uppnå en konvention angående skydd åt nya växtförädlingsprodukter — att han avser att framlägga sådana »så snart övervägandena avslutats».

Med ungefär samma motivering synes alltså nu ånyo frågans lösning skjutas ytterligare ett år framåt. Under tiden fortsätter den för Weibullsholm under mer än ett decennium pågående urholkningen av statsbidraget.

Att den snedvridning av konkurrensläget, som blivit följden av frågans behandling, ej kan vara gagnelig ur samhällelig synpunkt understrykes av näringsfrihetsrådet i dess yttrande över W. Weibulls förslag till Rättsskydd för Växtförädlingen. Rådet anför härvid bl. a.:

Otvivelaktigt har konkurrensen här liksom inom andra områden av näringslivet en välgörande inverkan i fråga om rationalisering och framåtskridande över huvud. Det är angeläget att grundval även i fortsättningen skapas för en så verksam konkurrens som möjligt inom växtförädlingen.

Rådet finner vidare att:

för den händelse statsbidrag över huvud finnes påkallat, detta bör utgå oberoende av företagsform. Avgörande för huruvida och i vilken omfattning bidrag skall utgå bör vara det sätt på vilket själva forskningen bedrivs; den måste vara tillfredsställande ur ekonomisk och vetenskaplig synpunkt. Såvitt rådet känner till, har aldrig ifrågasatts, att dessa förutsättningar ej skulle vara uppfyllda, när det gäller bolagets växtförädlingsverksamhet. Enligt rådets mening bör därför i förekommande fall statsbidrag lämnas bolaget enligt de bedömningsgrunder som tillämpas när det gäller bidrag till Svalövsanstalten. Därigenom skulle i detta hänseende den eljest godtagna principen om konkurrens på lika villkor tillgodoses — en viktig förutsättning för en fruktbar konkurrens.

Weibullsholm har nu i sitt petitum för budgetåret 1960/61 ansökt om ett anslag av i avrundat tal 500 000 kronor, varvid anslagsberäkningen baseras på 1953 års växtförädlingsutrednings förslag om 35 % av det för Sveriges utsädesförening förordade beloppet. Härvid har en viss uppdelning gjorts i dels ett allmänt belopp om 470 000 kronor och dels ett särskilt belopp för intensifierad resistensförädling eller 35 000 kronor. Anslagsberäkningen har enhälligt tillstyrkts av styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök.

I fråga om det senare beloppet 35 000 kronor, avseende intensifierad resistensförädlingsverksamhet, torde detta kräva ytterligare någon kommentar. Denna förädlingsgren har till syfte att öka växtmaterialets motståndskraft mot växt- och djurparasiter och därmed att höja odlingssäkerheten hos vårt växtmaterial. Den har efter hand blivit ett oundgängligt komplement till förut gängse arbetsmetoder. Över hela världen anses det självklart att specialister på växtsjukdomar ständigt står växtförädlarna till tjänst i arbetet.

I fråga om Sveriges utsädesförening anslogs för budgetåret 1957/58 50 000 kronor för detta ändamål, vilket belopp för 1958/59 uppräknades med 25 000 kronor. Nu föreslår departementschefen för Utsädesföreningens del en ytterligare höjning för detta ändamål med 35 000 kronor. Sammanlagt beviljas alltså här för resistensförädlingsändamål 110 000 kronor.

År 1956 hade Sveriges utsädesförening och Weibullsholm båda hemställt om anslag för arbetsuppgifter på resistensområdet, och 1957 utarbetades av en kommitté inom Skogs- och Lantbruksakademien och i samråd med de berörda växtförädlingsanstalterna förslag till utbyggnad av den resistensbiologiska forskningen och resistensförädlingen. Förslagen följdes av framställningar i statens växtskyddsanstalts, Sveriges utsädesförenings och Weibullsholms växtförädlingsanstalts anslagsskrivelser för budgetåret 1958/59 och följande år. I den ovan nämnda propositionen nr 138 till 1959 års riksdag föreslogs vissa principbeslut rörande den resistensbiologiska forsknings- och förädlingsverksamhetens organisation. Förslagen byggde i huvudsak på en av styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök förordad uppdelning av arbetsuppgifterna. Styrelsen förutsatte därvidlag att statsbidrag skulle utgå också till Weibullsholm för tillgodoseendet av resistensförädlings behov. I en promemoria till styrelsen underströk professorn i växtsjukdomslära vid lantbrukshögskolan särskilt, att själva resistensförädlingsarbetet måste utföras vid växtförädlingsanstalterna och att för detta ändamål det måste finnas skolad personal vid respektive anstalter. Styrelsen anslöt sig till dessa synpunkter och tillstyrkte att Weibullsholm för ändamålet skulle erhålla ett anslag om 32 000 kronor.

Departementschefen uttalade i fråga om utgiftsberäkningarna följande:
En mera ingående prövning av utgiftsberäkningarna torde böra ske i sam-

band med behandlingen av äskandena om anslag för berörda utgifter. Tidpunkten för framläggande av dessa äskanden är självfallet beroende av möjligheterna att finna utrymme för kostnaderna inom nu gällande anslagsramar eller att finansiera en utbyggnad över huvud taget av den statsunderstödda växtförädlingsverksamheten.

Jordbruksutskottet (JoU 26; rskr. 261) tillstyrkte de av departementschefen framlagda förslagen i ämnet. I sitt yttrande framhåller jordbruksutskottet slutligen:

Liksom departementschefen vill utskottet framhålla betydelsen av ett intimt samarbete mellan de på det resistensbiologiska området verksamma organen, om utbyggnaden av resurserna inom detta område skall medföra de förväntade vinsterna för jordbruksnäringen och trädgårdsodlingen.

Under p. (36) 3 och (37) 4 har i årets statsverksproposition vidare vissa förslag framlagts i samband med inrättandet av ett resistensbiologiskt laboratorium vid statens växtskyddsanstalts filial i Åkarp.

Ett av leden i den utbyggnad av den resistensbiologiska forsknings- och förädlingsverksamheten, som föreslogs vid 1959 års riksdag, förverkligas därmed. Anslag föreslås som nämnts vidare till Sveriges utsädesförening för ändamålet. Det synes oss oförståeligt att det i fråga om Weibullsholm ej då samtidigt framlägges förslag i ämnet, särskilt som jordbruksutskottet i sitt ovan citerade uttalande hänvisar också till trädgårdsodlingen. En förutsättning för att det resistensbiologiska laboratoriet vid statens växtskyddsanstalt skall kunna fullgöra sin uppgift är just att samtidigt resistensförädlingsverksamheten utbygges vid växtförädlingsanstalterna. Av ärendets behandling har det klart framgått att hela frågan skulle lösas i ett sammanhang. Detta har av departementschefen särskilt understrukits i hans uttalande under p. (91) 5 av nionde huvudtiteln år 1958, sid. 312 st. 2.

Till Weibullsholm har nu för uppgiften knutits en specialist, och ett växtpatologiskt laboratorium är under uppförande för den nyinrättade resistensförädlingsavdelningen. Det synes oss ej vara grund till att eftersätta Weibullsholms behov på detta område, särskilt som något förslag till höjning av statsbidraget för den allmänna växtförädlingsverksamheten ej lämnas.

Då det kan förväntas att de internationella överläggningarna i fråga om en konvention angående skydd åt nya växtförädlingsprodukter — jämförlig med gällande konvention om industriellt rättsskydd — kommer att taga ytterligare åtskillig tid i anspråk innan en sådan kan väntas träda i funktion efter ratificering av de i konventionsarbetet deltagande länderna och då en sådan konvention jämlikt sin konstruktion endast kan omfatta nya växtförädlingsprodukter, får vi med stöd av vad som sålunda anförts hemställa,

att riksdagen måtte besluta att till den praktiskt vetenskapliga verksamheten vid Weibullsholm bevilja dels ett belopp om 465 000 kronor, avseende den allmänna verksamheten vid anstalten, dels ett belopp om 35 000 kronor avseende intensifierad resistensförädling.

Stockholm den 25 januari 1960

Hugo Osvald

Rud. Anderberg

Carl Eskilsson

Sigfrid Larsson

Josef Nord

N. Yngve Nilsson

Bilaga 1

Statsanslag till Sveriges utsädesförening och Weibullsholm under åren 1949/50—1960/61 i 1 000-tal kronor

Budgetår	Sveriges utsädesförening			Weibullsholm	
	Ordin. anslag	Tilläggsanslag	Nettoutgift	Anslag i 1000-tal kronor	I % av anslaget till Sv. utsädesförening
1949/50	515	—	—	175	34,0
1950/51	520	53,25	—	175	33,7
1951/52	608,5	30,5	—	175	28,8
1952/53	813	69,6	981,8	200	20,4
1953/54	898,5	—	907,6	210	23,1
1954/55	915,5	22,8	938,3	210	22,4
1955/56	902,3	67	1 063	210	20,0
1956/57	1 041,5	31,8	1 157	210	18,2
1957/58	1 202,9	48,1	—	210	17,5
1958/59	1 427,1 *			210	14,7
1959/60	1 427,1 *			210	14,7
1960/61	1 560 * förslag			210	13,5

Föreslaget anslag för 1960/61 innebär i förhållande till anslaget 1949/50 en ökning om 203 %

20 %

*/ 65 000 kronor, avseende linlaboratoriet, avdragna.